

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljati velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Laži-liberalizem pa naša sprava.

Naš članek o „Staro- in Mladoslavencih“ je med slovenskim ljudstvom zbudil splošno zadovoljnost, kar nam očitno pričuje, da ljudstvo v resnici želi miru in spravi. Tudi „Sl. Narod“ ga ni prezrl ter sklicevaje se na-nj rekel, da je najdena podlaga te zdrave sloge, ako se med seboj pripozna, da obe stranki vodi misel narodu koristiti. Dasi dosedanji politiki Mladoslavencev nismo pritrjevali, jih vendar nikdar za tako zlobne nismo imeli ter nikdar jim podtikali namena, da hočejo vedoma vničiti slovenski narod, marveč nam je bilo jasno, da s svojo politiko menijo njemu koristiti. Zato pa tudi nikdar nismo zgubili upanja, da se bode sprava med boljšimi elementi dognala, kakor hitro bodo naši Mladi spoznali, da njihovo dosedanje vedenje slovenskemu narodu ne koristi, ampak veliko več škoduje.

To spoznanje, mislimo, je zdaj prišlo. Mladoslavenci se kaj radi ponašajo s svojim liberalizmom; tega jim mi ne oponašamo, tudi mi hočemo biti liberalci; liberalizem v pravem pomenu je lepa reč in spoštuje pravice vsih ljudi, tudi nasprotnikov, ter se ne vtika v reči, ktere mu čisto nič mar niso. A sedaj vladajoči liberalizem tega ne pozna; on se ne zmeni za starodavne pravice drugih ter hoče vse obrniti po svojem kopitu in svoje mnenje vsim posiliti. V vsih rečeh, tudi v zgolj duševnih, bi moral človek ravnati po ukazih tega liberalizma, zato nikakor ne sme biti, da bi razum njega še kdo imel kaj govoriti. Od tod pride, da ta liberalizem med vsemi najbolj udriha po katoliški cerkvi, ki si drzne biti drugih misli, ter kuje postave, ki segajo v od Boga cerkvi dane pravice. Da, ravno v tem išče svoje največe slave

in najtehtnejši dokaz za svojo istinitost tako, da po pojmu današnjih liberalcev pomeni beseda „liberalec“ določnega nasprotnika katoliške cerkve.

Da Mladoslavenci niso imeli pred očmi pravega liberalizma, ampak ta laži-liberalizem, razvidno je iz tega, ker so večkrat povdarjali, da hočejo v liberalnih (t. j. cerkvenih in verskih) vprašanjih glasovati z liberalci. Poglejmo pa, če to narodu koristi. Že čez 10 let v naši prelepi Avstriji s tem laži-liberalizmom delajo poskušnje, in kaj se je doseglo? Pač res se je veliko obetalo, vsi liberalni listi so popisovali in hvalisali, kako se država vzdiguje na gospodarskem in duševnem polju; mi smo temu ugovarjali, dokazovali smo, da država peša, da šolstvo vsled novih liberalnih postav gre rakovo pot; pa ni se nam hotelo verjeti, marveč odgovarjalo se nam je z novimi še bolj liberalnimi postavami. Zdaj se vidi, da smo prav imeli. Goriška „Soča“, ki je morda še bolj liberalna kakor „Sl. Narod“, prinaša v št. 42 vvodni članek „Avstrija v nevarnosti“, v katerem priznava, da propadamo na materialnem, duševnem in državnem polju. Omenjeni list tako-le piše:

„In zares uže propadamo na materialnem polju ta kraj Litave, borznega poloma nijsmo še prebavili, davki presegajo uže od narodnega gospodarstva pripuščene meje in varčnosti nij. Še slabejši je finančni stan unkraj Litave na Ogrskem. Madjari hočejo vsakako prvakovati in druge zatirati, bahajo in napihujejo se več, ko jim lastne moči pripuščajo; zraven se nekteri voditelji skušali hitro obogateti, svoji zlahti mastne službe pridobiti i. t. d., a zdaj so tako propali, da ne dobi njih pošteni finančni minister Ghizy denarja v zajem, če ne dovoli

jako trdih pogojev, nar manj denarja pa dobi doma od domačih bogatincev!

Propadamo tudi na duševnem polju. Vsi talenti so se podali v politične borbe, če so za to težavno delo poklicani, ali ne, slovenstvo pa peša, kar škoduje zlasti nam Slovincem. Celó na vseučiliščih nij več navdušenosti za znanstva. Dokaz je razglas ministra za poduk in bogočastje dné 28. septembra 1874, v katerem graja juridično fakulteto Dunajske univerze, češ da se premalo učijo dijaci in da so profesorji premehki pri preskušnjah. Odkar so 4 imenitni profesorji dunajske medicinske fakultete pomrli ali se podali v pokoj, ne sluje več tudi ta fakulteta ne, in sploh se premalo študira na avstrijskih šolah; tudi na teh mestih torej nij popačena svoboda rodila sadu, ker navdušenost zgine, če človek vidi, da so ga prekanili.

Propadamo dalje na državnem polju. Avstrija nij davno več na tistem stališču, na kterem je bila, to je vsakem zadosti znano.

To je britko pripoznanje, a tem važnejšu, ker ne pride iz naših, ampak iz liberalnih mladoslavenskih ust. Se vé, da se nam bo ugovarjalo, da tega ni zakrivil liberalizem, ampak da so temu krive druge reči. Pa ta ugovor bi le tedaj veljal, če bi samo pri nas tako bilo; a znano je, da je povsod tako, kjer se šopiri lažiliberalizem. Še nobena država po njem ni postala srečna in mogočna, pripravil je marveč še vsako v nesrečo in kjer najbolj cvete, kakor n. pr. na Laškem, tam je tudi državna revščina največa. Komur je tedaj za korist naroda svojega kaj mar, mu ne sme vrivati novošegnega liberalizma. Če je zase, kakor pravi „Narod“, liberalen ali konservativen, indiferenten ali pobožen, (dasi vsakega lažnjivo-

Podlistek.

Profesor Franc Šuklje in tridesetletna vojska.

(Spisal Val. Sežun.)

(Dalje.)

Na Ogerskem so gospodarili trije vladarji: Janoš Žiga Zapolya je bil po svojem zdravniku Blandratu zapeljan k socinijanizmu (unitarizmu), toraj katoličanom zopernik; sultan se za kavsanje kristijanov ni brigal; Maks II. pa je bil udan luteranom. Vsa dežela je bila tedaj po večem že protestantovska, pa jezuiti so jo z velikim trudom katoliški cerkvi prihranili. Vojvoda sedmograški in kralj poljski Štefan Batori je poslal 14 jezuitov iz Poljskega v Sedmograško. Njih glavarji so bili Joan Lelleo in Štefan Szanto. Protestanti so jih sovražili kakor gade, pa dokler sta Štefan Batori in njegov brat Krištof gospodarila,

si niso upali jih preganjati. Ko je pa unitarec Mozes Székely bil véliki vojvoda sedmograški, so jezuiti pregnali. Ko je bil pa Székely ubit, so se jezuiti nazaj vrnili. L. 1630 so napadli krivoverci jezuitovski kolegij v Kološvaru in so največe ostudnosti uganjali v njihovi cerkvi; nekaj očetov je bilo ranjenih, o. Emanuel Neri pa celó ubit. Še le l. 1687 se je katoliška cerkev in jezuiti po cesarju Leopoldu I. na Sedmograškem za trdno naselila.

Na Ogerskem je ostrogonski (Gran) nadškof Miklavž Olah poklical prve jezuite. Prišli so bili štirje z enim neduhovnikom v Tirnovo in so tam šole pričeli (1560). Pozneje je gjurski (Raab) škof Jurij Draškovič povabil v Sombatel iz dunajskega kolegija jezuita Marka Pitašiča, kteri je s tolikim pridom deloval, da je Draškovič, tedaj nadškof v Koloči in kardinal, cesarja Rudolfa II. prosil jezuite na Ogersko vpeljati, ker so najbolj zmožni varovati katoliško cerkev.

Pravo novo življenje katoliške cerkve na Ogerskem je bil pa vpeljal jezuit Peter Paz-

man. Rojen l. 1570 od kalvinskih starišev se je kot 13letni deček spreobrnil in kot 17letni mladenič v Krakovem stopil v novicijate jezuitov; na Dunaji se je učil filozofije, v Rimu bogoslovja, in obe ti tvarini je pozneje učil v Gradcu, naposled pa kot goreč misijonar deloval na Ogerskem. Ko je Matija II. postal kralj ogerski, so tamošnji krivoverci hoteli, da se jezuiti iz dežele preženejo. Pazman pa je za nje naredil pismo, ki je toliko zdalo, da so jih pustili pri miru, akoravno večina stanov ni bila katoliška, palatin sam pa kalvinec. Po tem viharju prehodil je Pazman deželo kot misijonar ter najbolj se obračal do plemstva, ker je bil prepričan, da njegov izgled bo podložnikom najboljše svetil. Z zgovornostjo sv. Krizostoma, z lepo madjarsko besedo pridobil je čez 30 najimenitnejših rodbin nazaj h katoliški cerkvi, tudi je spisal prelepe bukve Kalanz (voditelj), kterih sad je bil prečudno velik. Videvši, da je pomanjkanje duhovnov in podučevanja krivo toliko odpadov od vere, je Pazman na Dunaji ustanovil semenišče, v Ter-

liberalnega in v verskih rečeh indiferentnega toliko bolj milujemo, ker njegov napčni liberalizem ne škoduje samo njemu, ampak tudi do ljudstva več ali manj vpliva ima), kadar zastopa ljudstvo, nikakor ne more in ne sme potegniti s sedaj vladajočimi liberalci, sicer postane sodeležen vsega zlega, katero po njihovem prizadevanju narod zadene.

Naši Mladoslavenci so v zadnjem dežel-nem zboru tako delali; niso se zmenili za to, kaj porekó liberalci, ampak gledali so le na to, kaj narod more in česa potrebuje, ter pri vsih vprašanjih pokazali se soglasne s Staroslavenci. Še o ljudskih učiteljih in o njim potrebnem znanji, katero liberalizem ljudskim šolam na kvar strašno pretirava, je dr. Zarnik nam prav iz srca govoril. Naj Mladoslavenci tako delajo tudi zanj, in nobena reč sprave ne bo zavirala. Nikakor ne zahtevamo od njih, da naj se v šolskih in cerkvenih vprašanjih s pobožnimi govori odlikujejo, a če niso zgolj le laži-liberalci, bodo pri takih prilikah rekli: „Gospoda, cerkev in njene zadeve nam niso tu mar; ona naj jih vravnava sama; kakor sami iščemo svobode, ravno tako jo tudi privoščimo vsim drugim, naj bode že katoliška cerkev ali kdor koli hoče“. Dosledno bi se potem morali zdržati glasovanja; ali ker bi laži-liberalna stranka vsled tega še zmerom lahko zmagovala nad konservativno in bi jo take zmage čedalje bolj krepile, da bi naposled z enako predrznostjo, kakor katoliške cerkve začela se dotikovati pravic narodnih, zato bi saj v takih slučajih taki narodni liberalci morali glasovati s konservativci. Najnaši mladoslavenci poslanci to prevdarijo potem pa tudi dejansko pokažejo, da jih res vodi misel koristiti narodu slovenskemu.

Politični pregled.

V Ljubljani 21. oktbr.

Avstrijske dežele.

Državni zbor se je včeraj zopet pričel. Predlogi denarnega ministra povdarjajo, da si vlada prizadeva pri vsih rečeh varčna biti. Za l. 1875 se bode potrebovalo 381,781.781 gold. razun izvanrednih izdatkov za železnice. Primanjkovalo bode 12,372.857 gold. Denarni minister méni, da se bode to najlože poravnalo z drugačno vravnavo davkov ter prosi, da bi zbornica hitro rešila dotične vladine predloge.

Minister Štremajer je svojim volilcem v Voitsbergu razkladal svojo delavnost v

navi pa univerzo (zdaj v Peštu) 1637, ki jo je jezuitom izročil itd. Ker jezuitom ni pripuščeno visocih služeb prevzeti, je Pazman s papeževim dovoljenjem l. 1616 iz tega reda stopil in po prizadevanju cesarja Matija najprvo postal turoški prošt, čez 7 mesecev pa nadškof ostrigonski in kardinal. Umrl je ta nepozabljivi mož, pravi ogerski Bosuet, l. 1637. Kemeny, kalvinist in tajnik mogočnega Betlena Gabora (Gabrijela), piše: „Trije možje so zdaj res veliki: Moj gospod Betlen, kalvinist, vojvoda sedmograški palatin Esterhazy in Peter Pazman“.

V Pragi se je bila 30letna vojska pričela, ondi se je tudi l. 1648 končala. Kako?! Švedski vojvoda Königsmark je bil tje pridrl ter že predmestij se polastil; ali hrabrost katoliških prebivalcev in posebno dijakov, ktere je navduševal in vodil jezuit Placky, je odbila in odpodila luteransko drhal in 2. novbr. 1648 je mir postal.

Toliko od jezuitov, ktere g. Šuklje napada. Niso se šopirili po šolah, ampak učili in od-

državnem zboru. V verskem oziru je vlada strogo varovala državne pravice, se pa ob enem ni dotaknila družinskih pravic ali verskega prepričanja (!). O posilnem civilnem zakonu interpeliran je minister rekel, da sedaj ni čas vpeljati ta zakon, dasi je njegovo načelo pravo (!). Vse drugači je pa Giskra govoril pred svojimi volici v Brnu. Rekel je, da verske postavne zadostujejo, da jezuiti morajo bit pregnani, da je posilni civilni zakon silno potreben. To vse kaže, da bode stranka Giskrova v državnem zboru ministerstvu delala preglavico in po dosedanjih skušnjah ni dvoma, kdo bode naposled zmagal.

Med dunajsko in ogersko vlado žuga nastati hud prepir zaradi vžitnega davka od piva in sladkorja. Oggerski listi trdijo, da ta davek se steka le v dunajske kase in da Oggerski na ta način odide na leto okoli 5 milijonov gold. Da se to poravna, naj se ta davek razdeli med takraj- in unkrajlitavske dežele po razmeri prebivalcev, ali pa naj se obrne za skupne stroške. Oggerski, kterim silno primanjkuje denarjev, bi na ta način radi obogateli s ptujimi denarji. Kdo more zato, da Oggerski doma ne pridrejo toliko teh reči, kolikor jih potrebujejo, in da se davek steka v takrajlitavske kase, od koder te reči dobivajo.

Vnanje države.

Berolinska sodnija je naznanila, da grofa Arnima ne more izpustiti iz zapora, ker se še ne vé, kaka kazen se mu bode določila in ker bi svojo prostost lahko zlorabil v to, da bi se resnica ne zvedela in preiskava zatežila; tudi zdravniška spričala za to ne zadostujejo. Družina njegova ga ne sme več obiskati, ampak zamore le po zdravnikih zvediti, kako se mu godi. Več reči, ktere so bili unidan pobrali pri Arnimovi tašči, so dali že nazaj.

Na Španjskem je vse zopet pri starem; bitve, ktere so pričakovali, ni bilo, ker se je Moriones umaknil v Tafallo, Laserna pa nazaj proti Ebru. Don Karlos je te dni imenoval več novih častnikov; med kterimi sta tudi neapolitanska princa grofa Bardi in Bari, pa vojvoda Parmanski in grof Caserta. — Ladijo Nieves, ki je bila pripeljala streljiva, potem pa umaknila se v Locvo, je Španjski konzul vjel ter poslal jo svoji vladi.

Deželni zbori

Deželni zbor tržaški. (Izvirni dopis). (Konec). Mestni poslanec Wittman se po-

gojevali so mladino v krščanskem duhu. Prebiravši zgodovino, kako in po kterih osebah se je protestantizem v posamezne evropske dežele vpeljeval, sem staknil dosti svetnih in še več meniških duhovnov, ki so takrat Judeži postali. Iz reda jezuitov pa pred njegovim zatrenjem, l. 1773, nisem bral o nobenem odpadniku. V novi dobi je z laškimi rovarji potegnil Passaglia po izstopu iz samostana, in neki Beneš se je oklical za brezvernega.

Naj še to pristavim. Ko je breve zatrenja Klemena XIV. prišlo v Kanton ravno ob času, ko je kitajski cesar svoje ašonke (barke) tje poslal, da bi jezuite peljale v Peking, so se ti očetje silno ustrašili. Vrnili so se nazaj v Evropo, trije pa so od žalosti umrli. Med temi je bil matematikar P. Hallerstein iz Kranjskega, ki je vrnivši se iz Kitajskega od žalosti na otoku Sokotora umrl. Tako nam je pravil ranjki profesor dr. Zupan. Grajščinica Hallerstein (Kočja vas) stoji se dandanes v ložki dolini. (Dalje prih.)

polnoma strinja s predgovornikom, povdarja, da je z veseljem v zadnji seji pozdravil od odbora sproženo misel, da bi se način iskal, po kterem bi se zamogla sprava dognati med mestom in okolico, ali nocoj mora z žalostnim srcem spoznati, da odbor ni na pravej poti poravnave iskal, ker vse one koncesije, ako se smejo tako imenovati, so le iluzorične. On sicer ni poklican, da brani pravice okoličanov, ako pa danes to stori, veže ga k temu pravičnosti. Dalje omenja, da po tem novem načrtu skoraj polovica okoličanov volilno pravico zgubi; hvale sedanjim za okolico ugodni volilni red, po kterem si vsaki okraj svojega zastopnika izbere, da v zboru zastopa koristi svojega okraja; po novem načrtu bi pa morali okraji oddaljeni drug od drugega voliti si zastopnika, kteremu bi razmere raznih okrajev bile morda neznane, bi tedaj tudi svojih volilcev ne mogel zastopati. On je pa tudi tega mnenja, da okoličani niso v stani v I. in II. redu svojih poslancev v zbor spraviti, ter bi z velikim trudom zmagali le v III. redu s 3 poslanci. Pri volitvi za državni zbor pa bi po tem novem načrtu okoličani nikoli več ne imeli svojega zastopnika, ker bi v III. skupini za državni zbor okoli 2000 okoličanov stalo nasproti 5400 mestnjanom. Ako se že mesto zmiraj sklicuje na statut, da brani svoje pravice in svojo avtonomijo, ni čuda, da se tudi okoličani sklicujejo na ravno ta statut, da si ohranijo one pravice, ktere so jim v tem statutu zagotovljene. Slednjič dostavlja, da on ne vidi nobene potrebe spremeniti sedanji volilni red in tudi ne vé, kakošen dobiček bi iz te prestroje za mesto izviral. Proti načrtu govori še Burgstaller in baron Pascottini.

Dr. Luzzato obžaljuje, da se je deželni odbor goljufal v svoji nadi, da se doseže zaželjena sprava; pa to se je že popred vedelo, kajti precej po oni seji, v kteri se je sprava povdarjala, sošlo se je nekoliko poslancev izmed opozicije ter so proglasili, da je kompromis nemogoč, toraj naj se ostane pri starem volilnem redu. Odgovarja mu poslanec Wittman in pobija vse razloge, s kterimi je predgovornik opozicijo napadal. Navada je v parlamentarnem življenju, pravi govornik, da poslanci, ako se ima razprava vršiti o kakej važnej reči, volilce sklicujejo, da se z njimi posvetujejo, kakošnih misli da so oni, in to so storili tudi sedaj nekteri poslanci izmed opozicije, toraj je bilo njih postopanje korektno in parlamentarično in se zaradi tega ne smejo grajati.

Poslanec Nabrgoj dostavlja, da ako bi bilo odboru v resnici na tem ležeče, da se sprava doseže, bi se bil moral posvetovati z onimi poslanci, kteri so v zadnji seji sprožili misel o poravnavi. Ako ste stranki nasprotnih misel, morate se posvetovati, da se k spravi pride. Temu se pa odbor ni hotel podvreči. Konečno je še poročevalec Hermet svoj predlog podpiral, potem pa je bilo glasovanje. Glasovalo je za dotični paragraf 30, proti njemu pa 12 poslancev. Ker je bilo že pozno, je bila seja sklenjena in naznanilo se je, da se bo v prihodnji seji debata o naslednjih §§. nadaljevala. —

9. oktobra je bila VI. seja, ktere se je vdeležilo 83 poslancev. Prošnja prebivalcev vasi sv. Križa, naj se vredijo razmere zaradi ribštva, se izroči odboru v pretres z dodatkom poslanca Wittmana, naj odbor nastopi najkrajšo pot, da se zaželjeni namen doseže, in naj, ako bo treba, tudi nasvetuje, da se napravi spomenica do ministerstva, da izdela občno postavo o ribštvu. Dalje poroča poslanec Burgstaller v imenu odseka o dveh po-

stavah, kateri ste bili že v zadnji sesiji sklenjeni, pa višega potrdila niste zadobili, ena proti škodljivim mrčesom, ena pa o varstvu poljedelstvu koristnih ptic. Nasveta ta sta prav malo drugačna, kakor v zadnji sesiji. Ker neki paragraf določuje, da od magistrata kaznovani se smejo pritožiti pri odboru, je vladni komisar naznanil, da ako se ta paragraf ne spremeni, ni upati, da bi postava letos potrjena bila, pritožbe bi morale po komisarjevem mnenju iti na namestnijo, ne na deželni odbor; Hermet pravi, da pri tej določitvi se je odbor držal mestnega štatuta, in raji vidi, da postava zopet ne bo potrjena, kakor da se žrtvuje avtonomija, garantirana po štatutu. Nasvet je bil sprejet.

Ker je pa potrebno, da je 41 poslancev nazočih, da se zamore sklepati o preuredbi volilnega štatuta, in ker je pri seji bilo le 33 poslancev, se je seja končala. 13. je bila zopet volilna reforma na dnevnem redu, ker se je pa zopet le 35 poslancev sošlo, se zopet ni moglo o tem nič sklepati. Za danes (15. okt.) je zopet napovedana seja, in I. točka dnevnega reda je — volilna reforma, druga pa načrt ustave o stavbah. Ali se bode kaj sklepalo o prvi točki ali ne, to bodem že naznanil.

Izvirni dopisi.

Iz III. bistrškega okraja.

16. okt. Prišel je čas, ko nas zapuščajo ptičja krdela in tužno odhajajo; odhajajo pa tudi naši Notranjci in sosedni Čiči na Ogorsko s trebuhom za kruhom delat v šumah in tako lakoti sa ubranit, njihove žene in domači pa jih z objokanimi očmi žalostno v velikih družbah spremljajo na tukajšnji kolodvor, ker, kdo vé, koga tam nemila smrt pobije ali komu doma v tem času življenje ugasne? Cela narava se človeku nekako utrujena zdi, da ž njo tudi naša srca žalujejo. Truden in spehan je pa tudi naš politični položaj, in prav kakor jesensk, pa slab jesensk! Vse je obmolnilo, dobro vedoče, da do sedaj smo si za ljubezen in edinost pridelali le razpor. Menda to že peče vsakega, bodi Staro- ali Mladoslavenc, zato nas pa srčno veseli, da je bila letos med našimi deželnimi poslanci tako lepa sloga; ker nekaj časa sem so imeli od vsega našega truda le nemškutarji dobiček. Bog daj, da bi se sprava kmalo povrnila. Prav nevoljni pa se obračamo od dr. Razlaga, ki hoče, da naj vsak za-se skrbi. Kajti sedaj smo prepričani, da mi Notranjci, ki smo ga volili v državni zbor, od njega nimamo nič pričakovati, in da mož v državnem zboru ne skrbi za svoje volilce, ampak le sam za-se. Na moč pa nas veseli, kar smo čitali o obnašanju dr. Zarnika, ki se tam, kjer je šlo za občni blagor naše domovine, ni dal od moža, ki je „sam za-se“, premotiti, in se ni oziral na domači razpor, za kar mu izrekamo hvalo! Naj bi se že skoro dan sprave začel, in naj bi vsi prenapeti ene in druge stranke nekoliko odjenjali, vredništva pa naj bi pazila in ne sprejemala lažnjivih in psovalnih spisov, da bi se domače stranke ne dražile, ki se imajo že proti nemškutarskim dovolj braniti. Rajši naj bo suh list, kakor da bi zdražbe donašal!

Domače novice.

Ljubljana, 22. oktobra.

(Kako resnicoljubivi t. j. lažnjivi so liberalni učitelji). V št. 218 „Tagblattovi“ se čita, da so v zadnjem svojem shodu kranjski ljudski učitelji ostro grajali tudi dosedanje šolske

bukve, da se v njih nahajajo razne legende, katere imajo v sebi kaj napačne npravne nauke. So pač še iz tistega časa, so zabavljivo rekali zbrani gospodje, kedar je šola v obče bila še dekla katekizmov! Nekdo se je posebej ustil o legendi od sv. Elizabete v prvem berilu, češ, da je v sumljivi svoji dobrotljivosti ona bila domača tatica. Ko nekdanj s skrivaj nabranimi jedili v naročji gre spet k ubogim, sreča jo mož in brzo bara, kaj imaš seboj, in dobi odgovor: Rože?! — In glejte, naš gospod Bog sam je bil tako dober in je spremenil ukradene stvari v rože, da mož ni poslužil se pravice svoje domače. To ima biti npraven nauk! — Take katoliško-npravne bedarije nahaja se v berilih mnogo, da je odbor dobil nalog, naučne knjige vse, tudi jezikoslovne, predelati popolnoma in gledati zlasti na to, da se sprejamejo vanje le povesti z zdravo npravo ali moralno. Sedaj pa, krščanski človek! ki nisi učitelj, vzemi v roke omenjeno berilo, poglej str. 76—77 ter o sv. Elizabeti beri: „Necega dne je bil grof v mestu in pobožna gospa gre v tem iz svojega poslopja k ubožcem. Pod plaščem nese polno košarico kruha, mesa in jajc. Naenkrat jo sreča njen mož, ki gre iz mesta, in jo ostro vpraša: Kaj neseš tukaj? kaži! — Elizabeta se prestraši, in molči. Grof ji odkrije plašč, in ugleda polno košarico — najlepših „rož“. — „Dobi odgovor: Rože?! in: Elizabeta se prestraši in molči“ — je li to vse eno? Kje je tukaj laž? Podtaknil jo je liberalni učitelj sv. Elizabeti sam, potem pa obrekoval njo, katoliško cerkev, Boga samega! Vidi se spet iz tega, koliko je verjeti tem liberalnim istinovičem in kako je gledati treba na prste in vrste, kedar kaj pišejo ali govorijo.

(Adresa Matice slovenske) ki jo je prvo-sednik Matice dr. Costa na čelu deputacije, o otvorjenju vseučilišča zagrebskega izročil, glasi se tako-le:

Matice slovenske pozdrav hrvatskemu vseučilišču Franje Josipa I. v Zagrebu o njegovem otvorjenju dne 19. okt. l. 1874. Nam Slovanom na jugu, ki se hočemo po svoje vzpeti do višje izobraženosti, boriti se je z mnogimi zaprekami, zlasti takimi, ki jih stavijo drugi narodi, Slovanom neradi priznavajoči pravo, po svoje se razvijati. V tej borbi pa bi onemogli, ako si ne bi od časa do časa stopnjema kaj priborili, ako se jim ne bi tedaj pa tedaj ktera izmed dolgo in živo gojenih nad izpolnila, ter okrepčala borilce za daljo borbo.

Vam, bratje Hrvati, pa ne samo Vam, ampak vsem Jugoslovanom, tedaj tudi nam Slovincem, se je zdaj ena najlepših nad izpolnila: iz domačega vira Vam bode znanprej mogoče z najvišjo vednostjo pojiti vedoželjno mladino. Dovolite, da Vam o tej priliki izrečemo, da se Vašega vseučilišča tako srčno veselimo, kakor se ga Vi veselite.

Neugodne okolnosti so sicer nekaj zid postavile med nami in Vami, tako da se ne moremo od Vas priborjene dobrote še zdaj v tej meri poslužiti, kakor bi želeli. Ali trdno upamo, da tekoči čas poravná vse zapreke, ki nam branijo do slovanskega vira viših vednosti, saj nas srca in jezik vežejo z vezjo, ki bode, upajmo, trdnjša od razdirajoče sovražne sile. Vseučilišče, sedaj od Vas odprto, hočemo smatrati kot zvezdo, ki je tudi nam Slovincem vzešla na našem narodnem nebu, kot porok srečnejše bodočnosti. V to ime se strinjajo naša srca z Vašimi v živi želji: „naj se dviga, naj se krepi naša alma mater na slovanskem jugu.“

(Iz Zagreba) so se vrnili včeraj večidel vsi Slovenci, ki so se tje podali k slovesnemu odtvorjenju vseučilišča. Našim bralcem je že po telegramih v zadnjem listu nekoliko znane o tej slovesnosti. Slovenci, ki so se odpeljali iz Ljubljane in med katerimi so bili zastopniki „Matice“, čitalnice ljubljanske, slovenskih časnikov, potem 40 udov „Sokola“ v polni obleki, več udov čitalničnega pevskega zbora, razen teh mnogo privatnih oseb, so bili po odboru zagrebskih akademikarjev in društva „Kolo“ na zagrebskem kolodvoru sprejeti s slovesnim nagovorom, na kterega je odgovarjal načelnik „Sokola“ g. J. Noll. Z navdušenimi živijo-klici so se podali potem z zastavami v krasno okinčano mesto, kjer so jih Hrvatje povsod živahno pozdravljali. Na stanovanje so bili potem vzeti po privatnih hišah, le „Sokolu“ je bilo odmenjeno stanovanje v vojaški kosarni. Čvrste postave naših Sokolcev in lepa noša tega društva se je Hrvatom brž prikupila in že popoldne je bilo znanstvo na vse strani sklenjeno. Zvečer 18. t. m. je bila v gledišči predstava, drugi dan pa so se začele slovesnosti odtvorjenja vseučilišča. Po osmih je začel se sprevod v stolno cerkev k slovesni maši; prišli so povabljeni zastopniki različnih društev, škof Štrossmajer, ban Mažuranič, nadškof Mihajlovič, načelnštva posvetnih in duhovnih oblastnij, različnih društev z zastavami itd. Pri slavnosti otvorjenja, ki je bila po maši, je izročila deputacija „Matice“ svojo adresu in dr. Costa je govoril v slovenskem jeziku; govor njegov je bil občno pohvaljen. Ob treh se je pričel banket, k kteremu je bilo povabljenih 200 oseb, izmed Slovencev deputacija „Matice“ in dr. Zarnik, o petih pa v gledišču opera „Faust in Margareta“, ki je bila izvrstno peta in igrana. Zvečer je bilo mesto, v kterem je po vseh ulicah vihralo brez števila zastav v narodnih barvah, čarobno razsvetljeno, zlasti Jelačićev trg in Ilica sta bila vsa v ognju. Posebno krasna, da naravnost čarobna je bila bakljada, napravljena banu, škofu Strossmajerju in rektorju, ktere so so vdeležila nazoča hrvaška in slovenska društva z zastavami; škof Strossmajer in rektor sta s svojim nagovorom navdušila vse občinstvo. — Tretji dan slišali smo koncert društva „Kolo“, ki se je s svojimi pesmami, posebno z „Iztočno zoro“ odlikovalo. Tisti Slovenci, ki niso imeli vstopa k vsem slovesnostim, so se zabavali z brati Hrvati tako, da bo vsak z veseljem spominjal se teh dni; zadnji oddelek „Sokola“, ki se je vrnil z dr. Costo vred včeraj popoldne iz Zagreba, je bil ves ovenčan, tako se je bilo prikupilo to društvo Hrvatom, da ga kar proč niso pustili; nadjamo se, da zveza, ki se je tu storila, ne bo začasna, marveč, da se bo čedalje bolj vtrdila. Da v zvezi s Hrvati nam je prihodnost ne pa v naslombi na ohole Nemce! To na kratko popis svečanosti, bolj obširno o nji in o vtisu njenem na nas Slovence bomo spregovorili v kterem prihodnjih listov.

(Poročilo iz deželnega zbora kranjskega) bomo nadaljevali prihodnjič. Za danes nam to ni bilo mogoče, ker se je naš poročevalec ravnokar iz Zagreba vrnil, kamor se je bil podal k otvorjenju vseučilišča hrvaškega.

(Poverjeništvu družbe sv. Mohora) za ljubljansko dekanijo naznanja vsim čč udom, da so družbene knjige vsak dan dobiti na Starem trgu v g. Ničmanovi hiši št. 16.

(V ljubljansko semenišče) so razun že imenovanih sprejeti bili tudi v 1. leto gg. Korenčan France in Lavtižar Mihael, v 2. g. Šlakar Janez in v 3. za vnanjega bogoslovca g. Alijančič Valentin.

(Slovenska Matica.) Knjige za l. 1874 bodo kmalu natisnene. Da se ne bodo knjige komu zastonj dajale, zaradi tega prosí odbor slov. Matice vse tiste njene ude in poverjenike, kateri niso še dosedaj poslali prineska za 1874. l., naj blagovole to hitro storiti, ker sicer bi bil odbor prisiljen, da neplačnike izbriše iz zapisnika slovenske Matice. Doslej je samo nekaj čez polovico plačanega za 1874 l. — Opomniti se pa mora tudi to, da so nekteri udje že za več let dolžni. V imenu odbora

Ivan Tušek, tajnik.

(Preskušnje učencev na tukajšni kovaški in živinozdravniški šoli) so: 27., 28. in 29. dne t. m. dopoldne od 9—12. ure in popoldne od 3—5. Vsak prijatelj šolstva sme poslušati priti.

(Iz deželne sadje- in vinorejske šole na Slapu v Vipavi) je došlo „Novicam“ poročilo, da se bode preskušnja ondašnjih učencev 29. dne t. m. dopoldne od 8. do 1. vršila. Ker je izpraševanje očitno, je želeti, da se obilo števalo za napredek domače vino in sadjereje zavzetega občinstva naznanjene preskušnje vdeležiti blagovoli. — Še posebno radi bi pa v Ljubljano slišali, da bi prišli poslušati vsi tisti, ki so izprva glas zagnali, češ, da v tej šoli „iz vode vino delajo“, da oni dan slišijo na Slapu tisti „slap“ poduka, po katerem je že neumrla naš Vrtovec prerokoval boljo prihodnost vipavskemu vinu.

(Ljubljanske konje) bode vojaška komisija na Trati ali somenjskem Trgu (Jahrmarktplatz) ogledovala 29. in 30. oktobra. Prvi dan pridejo na vrsto konji iz mesta, iz Poljane, iz Karlovskega predmestja, iz Kurje vasi in spod Golovca, drugi dan pa iz ostalih predmestij. Kdor svojega konja ne more pripeljati, mora, to o pravem času komisiji naznaniti.

(Iz Elizabete Salvajeve ustanove) za ubožne plemenite osebe se bode za drugo polovico l. 1874 razdelilo 740 gold. Prosilci naj svoje prošnje v štirih tednih oddajo pri škofijskem ordinariatu.

Razne reči.

— Za avskultante so imenovani: gg. Jožef Senčar, Anton Vidic in Viktor Globočnik za Kranjsko, Rupert Kratter pa za Štajarsko.

— Otok Lakroma, prej lastnina in najljubše prebivališče cesarja Maksa, je bil 15. t. m. v javni dražbi po sodnji prodan. Kupil ga je neki g. J. Jakobovič iz Št. Jurja pri Radgoni na Štajarskem, ki ga misli zopet prodati ali pa pripraviti za toplice.

— Čitalnica v Kamniku napravi prihodnjo nedeljo, t. j. 25. t. m. besedo se sledečim programom: a) „Danici“ brenčeci zbor a bariton solo; b) „Roža in ljubica“ četveropev; c) „Ona me ljubi“ vesela igra v dveh dejanjih k tej veselici, k kateri smejo tudi vpejani sposobni nedruštveniki priti, vabi vse ude in domoljube najuljudnejši Odbor.

— Sirarsko društvo Bitnje in Govnjač v Bohinju je dobilo v podporo državno darilo 300 gld., v pripoznanje pa srebrno svetinjo. —

— Živinski sejmi so zaradi živinske kuge, ki se je na Oblokah prikazala, prepovedani v vsih krajih laškega, planinskega in idrijskega okraja.

— Predilska železnica. Kakor se iz Trsta poroča, je bil te dni minister dr. Banhans v Trstu, kjer se je pogovarjal z nekterimi veljaki o železnici. Pri tej priliki je neki rekel, da vlada misli v sedanjem držav-

nem zboru predložiti postavbo zaradi predilske železnice. Na ta način bo to železniško vprašanje zdaj rešeno s tem, da se zida železnica do Trsta čez Predil, vsi drugi načrti pa bodo zavrženi. Kdaj pa bo z našo dolensko železnico kaj?

— Zavdal je sam sebi, svoji ženi in svojima pol in poldrugo leto starima otrokoma neki mož na Dunaji, ki je s cveticami kupčeval. V pismu do sodnije naznanja, da je to storil iz strahu pred oderuhi, katerim je bil veliko dolžan.

— Zviti jud. Nedavno se je iz Angleškega v Newyork pripeljal jud, ki je bil colninskim vradnikom zatožen, da ima veliko demantov pri sebi. Ker je treba od demantov tam plačati 10 odstotkov njihove vrednosti colnine, so ostro pazili na omenjenega juda ter odpeljali ga v colninsko poslopje, da bi ga preiskali. V njegovem zapisniku najdejo vrednost demantov zapisano s 120.000 gld., in kmalo najdejo na golem životu na prsih skrbno zavutih 18 demantov. Jud joka in prosí, ter ponuja velikim vradnikom veliko denarjev, pa vse zastonj; vzamejo mu demante ter ga izpusté. Jud se hitro poda na svoj dom, veselo pozdravi svojo družino in si potem da pripraviti gorko kopel. Med kopelo namoči nek „flašter“ na hrbtu, ga skrbno odtrga in izpod njega vzame 18 pravih demantov. Colninskim vradnikom v roke prišli so bili iz glaževne ponarejeni in brez vse vrednosti.

— Sledeči P. T. delničarji prve občne zavarovalne banke „Slovenije“ v Ljubljani so dalje doplačali na delnice, in sicer: po $7\frac{1}{2}\%$ ali 15 goldinarjev na delnico: Hafner Franc, trgovec v Škofji loki; Hafner Franc, kovač v Žabnici; Hajšek Anton, župnik v Makolah; Herman Miha, c. k. sodnik v Gradcu; Hiti Luka duhovnik v Vipavi; Hočevar Terezija, vrad. supruga v Ljubljani; Hohn Robert, asistent na Dunaji; Hrašovek Franjo, okrajni sodnik v Sovodnji; Hreščak Marija, zasebnica v Trebiču; Hribar Martin, posestnik v Cirkušah; Hrovat Janez, župnik v Novaki; Hofbauer, vdova v Ljubljani; Jakelj Gregor, kaplan v Zatičini; Jaklič Jože, kaplan v Trebnem; Jakopič Janez, župnik v Celovcu; Ivančič Jožef, posestnik v Tolminu; Jan Simon, župnik pri sv. Trojici; Janežič Franc, c. k. učitelj v Mariboru; Janža Janez, duhoven v Podvelbu; Jarc Franc, kaplan v Dolu, Jazbec Anton, kaplan v Starem tergu; Jelačić Lamberg, grafinja v Zagrebu; Jelenc Blaž, posestnik v Dražgošah; Jerala Ivan, kaplan v Bohinjski Bistrici; Jeretin Tomaž, župnik v Teharjih; Jeriha Matija, duhovnik v Škofiji loki; Jerman Jernej, kaplan pri Fari; Jetmar Eduard, župnik v Mohelcah; Jug Andrej, župnik na Rečici; Juh Andrej, kaplan v Černicah. (Dalje prih.)

— Duhovske spremembe. V goriški nadškofiji: G. Štep. Starman je postal vikar v Orehku. — G. Janez Kovačič je prestavljen iz Podbrda v Bovec. — G. Jurij Kokelj, novoposv., pride v Podbrdo. — G. Ljud. Vodopivec, vik. na Srednjem, gre začasno v pokoj. — G. Ferd. Tomažič postane vikar na Srednjem. — G. Tomaž Čerin, novoposv., pride v Ročinj. — G. Marka Vales je imenovan vikar v Štvrjanu. — Jožef Pavletič je prestavljen v Solkan. — G. Jožef Godnič pride za prefekta v malo semenišče. — G. France Tomšič, katehet pri nunah, pride za kaplana k sv. Roku.

V lavantinski škofiji: Č. g. Jože Vraz str. pride za provizorija k Materi Božji v puščavo. — Prestavljeni so č. gg. kaplani: Jožef Jurčič k sv. Benediktu v Slov. gorica; Juri Rubin k sv. Emi; Jožef Kočevar k sv.

Francišku, in Henrik Verk v Koprivnico. — Č. g. novomašnik Alojzij Haubenreich gre za kaplana k sv. Martinu pod Wurmbergom.

Umrlí so:

16. Karl Linčinger zasebniške vdove otrok, 6 l., za unetjem vratu. Ljudmila Janovsky, magacinarjeve vdove hči, 32 l., za oslabljenjem pljuč. Karl Šlibah, hlapec, 25 l., Uršula Šimek, gostja, 58 l., za mrtvodom na pljučih.

17. okt. Jož. Pogačnik, mašinskega snažnika sin, 8 l., za driško. Ant. Kočjan, hiš. posestnika otrok, $4\frac{3}{4}$ l., za unetjem vratu. Karl vit. Alpi, okr. komisarja otrok, 10 l., za unetjem vratu.

18. okt. Marija Repar, beraška, 70 l., za oslabljenjem. Katra Jarman, delavčev otrok, $2\frac{1}{2}$ l., za unetjem vratu.

Eksekutivne dražbe.

26. okt. 3. Jak. Krašovč-ovo iz Verhnike (2525 gl.) v Ložu. — 1. Jož. Levstek ovo iz Sušja (440 gl.) v Ribnici. —

27. okt. Mih. Tomšič-ovo iz Bač (650 gl.) — 2: Ant. Urbančič-ovo iz Bač (650 gl.), obe v Bisirici. — 2. Jož. Šaba-vo iz Gorice (215 gl.) v Krškem. — 2. Ant. Penko-vo iz Parij (1450 gl.) v Bistrici. — 2. Mat. Šprajcar-jevo (100 gl.) v Metliki. — 3. Ant. Šilč-ovo iz Lipovšice (862 v Ribnici. — 1. Jur. Jurajevič-ovo iz Okljuk (2226 gl.) v Krškem. — 3. Luka Gorjanc-ovo iz Hrenove v Senožečah. — 3. A. Frast-ovo iz Podbrega (925 gl.) v Vipavi. — 3. Neže Mule-ovo iz Jezera (1966 gl.) v Ložu. —

28. oktobra. Pet. Cerar-jev travnik iz Podstrani na Brdu. — 3. Helene Janežič-ovo (1950 gl.) v Ložu. — 2. H. Novak-ovo št. pet. predm. njiva (322 gl.) v Ljubljani. — 2. J. Šaur-ovo (1131 gl.) v Krškem. — 1. Jan. Berdnik-ovo (1300 gl.) v Ribnici. — 1. Mat. Oberstar-jevo iz Zlatenka (2510 gl.) 1. Jakob Cirar-jevo iz Prapreč (1712 gl.). — 1. Miha Suhar-jevo iz Gorenj (851 gl.), obe na Brdu. —

Telegrafične denarne cene

21. oktobra.

Papirna renta 69.90. — Srebrna renta 73.80. — 1860letno državno posojilo 108.50. — Bankine akcije 980. — Kreditne akcije 239.25. — London: 110 15. — Srebro 104.40. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 8.87 $\frac{1}{2}$.

Denarstvene cene.

20. oktobra.

Državni fondí.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		70.15	70.25
5% renta v srebru		74.15	74.45
Srečke (lozi) 1854. l.		100.50	100.75
" " 1860. l. celí.		108.75	109.25
" " 1869. l. petinke		112.25	112.75
Premijski listi 1864. l.		135.—	135.50
Zemljiščne odveznice.			
Štajarske po 5%		93.50	94.—
Krauske, koroške in primorske po 5%		86.50	—
Ogerske po 5%		77.—	77.50
Hrvaške in slavonske po 5%		79.75	80.15
Sedmogradske po 5%		74.20	74.60
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		982	983
Unionske banke		127.50	127.75
Kreditne akcije		239.50	239.75
Nižoavstr. eskomptne družbe		920.—	930.—
Anglo-avstr. banke		159.75	159.—
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gld. a. v.		163.50	164.—
Tržaške " 100 " k. d.		106.—	106.50
" " 50 " " "		52.—	53.—
Budenske " 40 gld. a. v.		25.—	25.50
Salmove " 40 " " "		32.—	33.—
Palfi-jeve " 40 " " "		24.—	25.—
Clary-jeve " 40 " " "		26.25	26.50
St. Genois " 40 " " "		26.25	26.75
Windischgrätz-ove " 20 " " "		23.—	23.50
Waldstein-ove " 40 " " "		23.—	23.50
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.24	5.25
Napoleons'or		8.86 $\frac{1}{2}$	8.87 $\frac{1}{2}$
Srebro		104.35	104.45

Prememba stanovanja.

Primarij dr. Pestotnik stanuje zdaj v kolodvorskih ulicah nasproti Kleinmayerjevi tiskarni in ordinira od 2—3 popoldne. (53—3)

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.